Oy Apotti Ab
Valimotie 17-19
oyapottiab@apotti.fi

LAUSUNTO

04.04.2024

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto: HE 16/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n sekä lastensuojelulain 27 ja 41 §:n muuttamisesta

Oy Apotti Ab kiittää mahdollisuudesta lausua HE 16/2024:sta. Pidämme hallituksen esitystä pääosin kannatettavana, mutta kiinnitämme huomiota sosiaalihuollon valtakunnalliseen asiakastietovarantoon liittymisvelvoitteeseen (102§) ehdotettuun 1,5 vuoden lisäaikaan. Pidämme lisäaikaa riittämättömänä ja yhdymme Hyvil Oy:n verkkosivuillaan julkaisemaan kannanottoon[1], jonka mukaan määräaikaa sosiaalihuollon valtakunnalliseen asiakastietovarantoon (myöhemmin sosiaalihuollon Kanta) liittymiseksi tulee jatkaa kahdella vuodella. Kannanoton ovat yksimielisesti allekirjoittaneet hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin, sekä HUS-yhtymän tietohallintojohtajat.

Oy Apotti Ab perustelee näkemystään seuraavasti:

1) Menossa olevat ja vielä aloittamattomat asiakas- ja potilastietojärjestelmien kilpailutukset

HVA-tason kilpailutus vie helposti valmisteluineen ja toteutuksineen 6–18 kuukautta riippuen mahdollisista valituksista ja valmistelun tasosta. Kilpailutuksen jälkeen edessä on käyttöönottovaihe, jonka pituus on tyypillisesti 6–18 kuukautta. Parhaillaan on menossa tai juuri alkamassa laajoja sosiaalihuollon järjestelmien hankintoja/käyttöönottoja. Näin ollen ehdotettu 1,5 vuoden määräajan siirto voi aiheuttaa tilanteen, jossa sosiaalihuollon Kantaan liittymisen määräaika osuisi käyttöönottovaiheen keskelle. Tämä johtaisi merkittäviin taloudellisiin seurauksiin ja mahdollisesti myös juridisiin ongelmiin (ei pystyttäisi noudattamaan lakisääteistä määräaikaa). Tämä riski todetaan myös hallituksen esityksessä.

[1] (https://www.hyvil.fi/hyvinvointialueiden-tietohallintojohtajien-kannanotto-asiakastietolain-maaraaikoja-siirrettava-kahdella-vuodella/)

2) Yhteensopivat uudet ohjelmistoversiot

Sosiaalihuollon Kannan määrittelyaineisto on valtava. Se ei käsityksemme mukaan ole myöskään kaikilta osin vielä valmis, vaan täydentyy edelleen. Määritellyt merkittävät muutokset ohjelmistoihin ovat suuritöisiä sekä ohjelmoinnin että testauksen näkökulmasta. Ohjelmistosta riippuen tähän ohjelmointi- ja testausvaiheeseen kuluu arviolta 6–12 kuukautta, vaikka kehitystä tehdäänkin tyypillisesti sitä mukaan kuin määrittelyitä valmistuu. On myös huomioitava, että toimijoilla on oltava käytössään uudet ohjelmistoversiot, jotta voidaan siirtyä Kanta-liittymän testausvaiheeseen (ks. seuraava kappale). Käyttöönotoissa kuluu hyvinvointialueen laajuudesta, tietoteknisestä kompleksisuudesta, toiminnallisesta valmiudesta ja resurssien saatavuudesta jne. riippuen 6–18 kuukautta.

3) Sosiaalihuollon Kantaan liittyminen

Liittyminen sosiaalihuollon Kantaan edellyttää tietojärjestelmiltä sertifiointiin kuuluvaa laajamittaista yhteistestausta Kelan ja muiden toimijoiden kanssa, sekä vähintään päivitettyä tietoturva-auditointia ulkoisen auditointitalon kanssa. Kelan ohjeiden ja käytännön elämän kokemusten mukaan tämä prosessi vie tavallisesti vähintään 6–8 kuukautta, huomioiden mahdollinen kesälomakausi. Koska kyseessä on täysin uusi liityntätapa ja uudet sisällöt, ja kaikki Suomen toimijat liittyvät sosiaalihuollon Kantaan todennäköisesti likipitäen samoihin aikoihin, on odotettavissa, että tähän vaiheeseen kuluu reilusti enemmän aikaa kuin tavallisesti, eli noin 8–14 kuukautta.

4) Muut lakisääteiset muutokset

Tietojärjestelmiin kohdistuvia muutostarpeita tulisi tarkastella kokonaisuutena. Samanaikaiset muut säädöspohjaiset muutostarpeet järjestelmissä voivat kumuloituessaan aiheuttaa jopa hallitsemattomia tilanteita, missä useita pakollisia muutoksia pitää tehdä ja ottaa käyttöön toisistaan eroavissa määräajoissa jakaen samoja jo valmiiksi niukkoja resursseja sekä hyvinvointialueilla että järjestelmätoimittajilla.

Yllä esitetyllä perusteella sosiaalihuollon Kantaan liittymisen siirtymäajan jatkaminen kahdella vuodella (mukaan lukien vastaavat pidennykset eri tietosisällöille) on katsottava minimisiirroksi, jolla hallittu ja kustannustehokas liittyminen on ylipäätään mahdollista. Tätä tiukempi siirtymäaika jopa moninkertaistaa jo valmiiksi erittäin suuret liittymiskustannukset, sillä hyvinvointialueiden täytyisi teettää vaadittuja muutoksia lisä- ja kiiretöinä sekä uusiin, että pahimmillaan myös lukuisiin vanhoihin järjestelmiin ja niiden eri versioihin.

Muihin hallituksen esityksessä esitettyihin säädösmuutoksiin ei Oy Apotti Ab:lla ole lausuttavaa, vaan kannatamme esityksiä sellaisinaan.

Oy Apotti Ab

Hannu Välimäki — Toimitusjohtaja

Heikki Onnela — Laatu- ja innovaatiojohtaja